

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 41. У Новоме Саду, 7. Новембра 1861. **ГОД. IV.**

Изясненіе псалма покаятелногъ.

(Бдна лекція изъ часловца.)

Помилѣй ма Боже, по велицѣй милости твоей и по множествѣ щедротъ твоихъ шчисти беззаконіе мое. — Смилуй се на мене Боже, по великой твоіой милости, и по многомъ милосерђу твоємъ очисти преступке, погрешке мое. Кадъ годъ мы у молитви кажемо: „Помилуй ме Боже, или Господи помилуй“ то треба да се сетимо, да смо мы грешни, а Богъ милостивъ, на треба да се нѣму молимо, да насъ онъ помилуе, алъ уедно да се старамо и за поправленъ наше, напредованъ у добру.

Наипаче шмый ма ѿ беззаконіа моихъ, и ѿ грѣха моихъ шчисти ма.

Юшъ веѣма изми ме, опери ме одъ невалялства мога, и одъ грѣха мога очисти ме.

Иѣкш беззаконіе мое азъ знаю, и грѣхъ мой предомною естъ вынѣ.

Брѣ преступакъ мой я познаемъ, и грѣхъ мой предомномъ е свагда.

Тебѣ единомѣ согрѣшихъ и лѣкакое предъ тобою сотворишъ. — Теби самое я самъ сагрѣшио, и оно, што е зло предъ тобомъ учинио самъ.

Ико да шправдишиса во словесѣхъ твоихъ, и повѣдиши внигда сѣдита ти. — Да се оправдамъ у речима твоима, да се потврди истина твоихъ речи,

(съ коима си обећао праштати оными кои се истинито покаю), и да побѣдимъ, када о теби неправо люди суде; вато да милошћу твојомъ према грешницама победишъ и задобиешъ оне, кои држе да ты ни си благъ, молимъ те Госпoде смилуй се на мене! —

Се бо вз беззаконіихъ зачатъ есмь, и во грѣсѣхъ роди ма мати моя.

Еръ гле, я у невалялству зачетъ есамъ, и у гресима родила ме е мати моя.

Се бо истинѣ козлюбилъ еси, безвѣстнаа и тайнаа премѣдрости твоѣа швилъ ми еси. — Еръ гле ты Боже любишъ истину, ты си мени знаня, обичнымъ людинамъ незнана, и тайне твоѣ мудрости явио, показао, открио.

Шкропиши ма ѱссопомъ и шчириша, шмыеши ма и паче снѣга оубѣлюса.

Пошкропитъ ѣнешъ ме исопомъ, па ѣу чистъ быти, опраћешъ ме, па ѣу се већма него снѣгъ бѣлити. (Исопъ е мирисава и низка трава, коя у камену расте; ню су Израильтяни на прутіѣхъ одъ Кедровогъ дрвета везивали, па замакали у крвь живине Богу на жртву принесене, те ихъ е съ ньоме свештеникъ шкропио, а то быяше слика нашего крштєня и очишћєня одъ грѣха прародительскогъ.)

Слѣхъ моемъ даси радость и веселіє, возрадѣютса кости смиренныа.

Момъ слуху, момъ чувєню, ушима моима, датћешъ радость и веселъ; датћешъ да блага вѣсти чуємъ; па ѣе се мое смирене кости обрадовати.

Шкрати лице твоє ѿ грѣхъ моихъ, и вса беззаконіа моя шчисти.

Одкрени лице твоє, о Боже, одъ моихъ грѣхова, и сва невалялства моя, све злоѣе мое очисти. Дай да се я у свєму поправимъ, и да одъ сада добаръ човекъ постанемъ!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Сердце чисто созижди во мнѣ Боже, и духъ правъ швноки во оутробѣ моей.

Срдце часто сазидай у мени Боже, и духъ правый обнови у унутренности моёй. Дай Боже да мое сердце буде чисто, и правый у добру постоянный да буде духъ мой! —

Не ѡтвержи мене ѡ лица твоего и Духа твоего скатаго не ѡими ѡ мене. — Не одбаца мене одъ твоега лица, не одтури ме одъ себе, о Боже; и твоега светога духа не одузими одъ мене, неодузимай одъ мене твое свето надахнуће.

Коздаждз ми радость спасенія твоего, и духомъладычнимъ оутверди ма.

Дай ми радость твоега спасеня, твое помоћи, и духомъ владарскимъ утврди мене. Дай ми снагу да могу све наваде на зло побѣдити.

Научъ беззаконныа путемъ твоимъ и нечестивіи кз тебѣ шврататса. — Я ѣу научити невалялце твоимъ путовима, па ѣеду се нечастиви т. е, безбожници и невалялци теби окренути.

Избави ма ѡ кровей Боже, Боже спасенія моего, козрадѣтса азыкъ мой правдѣ твоей.

Избави ме одъ крови одъ крвнога дѣла Боже, о Боже спасенія моего, па ѣе се радовати езыкъ мой твою правди; не дай Боже да крвно дѣло учинимъ, да убіемъ кога, ни да злоставимъ, па ѣу езыкѡмъ своимъ пѣвати и славити твою правду. Коя Божія заповестъ забранюе убіяти? Какавъ е грѣхъ то, кадъ човѣкъ зло сердце носи на другога? (Смртный, и зове се злопамтенѣ, или по славенски: памятозлюбіе.)

Господи оустнѣ мои ѡтверзеши и уста моя козвѣстатъ хвалѣ твою. — Господе, устне мое отвори ѣешъ, па ѣе уста моя навешѣивати хвалу твою. От-

вори Боже моя уста, да нѣма тебе хвалимъ. Шта мы треба да устна радимо? Валял' и рѣаве речи говорити? Противу кое заповести Божіе греше они, кои говоре срамне речи? (7).

Їкш аще бы восхотѣлз еси жертвы, далз быхз оубв, всесоженіа неблагоколиши. — Еръ надъ бы ты захтѣо, зажелио жртве и прилоге, я бы ти ихъ дао. Алъ ты немашъ радо оне жртве што се на ва-три спалюю.

Жертва Богъ дѣхз сокрѣшенз, сердце сокрѣшенно и смиренно Богз не оувичижитз.

Жртва пріятна Богу естъ духъ скрушенъ, ердце скрушено и смерно, понизно, Богъ неће презрети. Човѣка, кои се бои и кае за грѣхе, и кои е понизанъ, неће Богъ презрети, него ће га радо имати. Знал' кои одъ васъ примѣръ изъ св. еванѣлія о човѣку смиренога ердца? (Митаръ; — Закхей;). Како се молио Богу Митаръ или цариникъ? А како онай хвалисавый фарисей? Па чія е молитва была Богу пріятнія? А зашто е цариникова молитва была Богу пріятнія него фарисеева? — Како се Закхей каюа? Шта дакле има радати онай, кои другогъ превари и оглоби, ако хоће да му Богъ опрости? —

Оублажи Господи благоколениемз твоимз Сіона, и да созиждѣтса стѣни Іерѣсалимскіа. Усереѣи Господе своіомъ благомъ вольомъ, своіомъ великомъ милошћу Сіонъ, да се сазидаю ядови Іерусалимски. Допусти ми Боже да сазидимъ у славу твою цркву! Тако се моляше Давидъ, но ову желю нѣгову недаде Богъ да испуни онъ, него сынъ му Соломонъ.

Тогда благоколиши жртвѣ правды, возношеніе и всесожегаема, тогда возложатз на олтарз ткой телцы. Тада ћешъ милостиво примати жртву правде, рѣ-

www. и жертву што се сажиге; тада ће люди метати на олтаръ твой теоце : Кадъ храмъ Божіи готовъ буде, онда ће се у нѣму Богу приятне жертве при носити.

Б о ж и њ њ,

Неколико лекція за старию децу.

I.

Божіѣ е великій онај Праздникъ, на кои мы свечано прославлямо Рођењ по плоти Господа Бога и Спаса нашега Иисуса Христа. Праздникъ овај зове се у црквеномъ езъку „Рождество Христово,“ и светковао се у прва християнска времена у еданъ данъ съ Богоявленіемъ, а одъ четвртога вѣка држи се Божіѣ на 12 дана испредъ Богоявленія, т. е, 25. Декемврија.

Предъ праздникомъ Рождества Христовогъ одредила е св. Црква наша постъ одъ 40 дана, да бы се мы за то време оставивши сва бурна веселя, части, и вику, у тихой побожности и умѣреномъ животу, у посту и молитви припремали за достойно дочеканъ свѣтлога Праздника, съ коимъ е роду човечаскомъ Сунце Правде засійнуло. Постъ Божіѣни опоминѣ насъ на време старозавѣтно, кадъ су праведници чезнули за спасениемъ и изчекивали съ najveћомъ чезњомъ одъ Бога обећаного Месию; зато смо и мы обвезани особито у те дане дѣла милости чинити, кајати се за грѣхе свое, увреде одъ другихъ нама нанешене праштати, и тако примирени съ Богомъ и людма причешћивати се Тѣла и Крви Христове.

Постъ божіѣни починѣ се 15. Новембра, на данъ Св. Мученика Гурія, а седмый данъ овога поста т. е. 21. Новембера слави се упомена онога догађая, кадъ су родители Преблагословене Дѣве Маріе, свою ћерку у храмъ Јерусалимскій довели и Богу посветили. (Ви-

ди Шк. Листъ годъ 1860:) На овај Празникъ кои се Ваведение или Входъ Богородице зове, о јутреню започне се пояти Божиѣна Катавасія, којомъ насъ Св. црква позива да се припремамо за весело предусретанѣ божественогъ Спасителя нашегъ. На лицу побожныхъ люди появлюю се сузе радости, кадъ се ова дивна Катавасія првѣй путъ запое, и весели гласи народа сдружую се у тай паръ съ гласовима одабранихъ пѣваца, те се тако као изъ едногъ срдца и еднихъ уста разноси по сводовима храма Божиегъ одъ св. Григорія Богослова сачинѣна пѣсма: „Христосъ раждается славите, Христосъ съ небесъ срѣщите, Христосъ на земли возноситеса: пойте Господеви вса земля и веселѣмъ воспойте людѣе, иже прославися.“

Свакоме, кой у св. цркву прилѣжно на јутренѣ долази, мила е ова пѣсма, а у колико човѣкъ точније и подпунѣе схваћа високи нѣнѣ смѣсао, у толико све већа дивота и све већи жаръ побожности обузима му душу и срдце, и побуђуе у нѣну чувства најплеменитија.

Ево смѣла тыхъ св. Пѣсама, које сачиняваю Божиѣну Катавасію, што се одъ Ваведеня па до уочи Нове године, свакогъ Празника и сваке неделѣ на јутреню пое.

„Христосъ се рађа,— славите га! Христосъ съ неба долази,— сретайте га! Христосъ е на земљи,— узнесите се, дичите се, понесите се! Слави Господа сва земљо, и весело запойте народи, еръ се онъ славно прославио.

Христу Богу, кои е пређе свию вѣкова одъ Бога отца по божеству рођенъ, и кои се у последня времена одъ Дѣве Маріе, нама непостижимимъ начиномъ, као човѣкъ родио, возопимо! Ты кои си узнесао рогъ нашъ, ты кои си спасио насъ, светъ еси Господе!

Дрво*) изъ корена Јеѣевогъ, и цвѣтъ съ тога дрвета ты о Христе, родио си се одъ Дѣве; изъ хвалѣне

*) Управо: пруть, шибљика. Есей е био отацъ Давидовъ, а одъ Давидовогъ племена была е Дѣва Маріа.

горе, изъ ладовногъ густогъ луга *) дошао си и постао си човекомъ, а ниси престао Богомъ быти. Нека дакле буде слава твојој снаги Господе.

Боже цѣлога свѣта, и отче милосрѣа, ты си послао нама великога ангела твоега савѣта, кои намъ миръ дае. Нѣиме упућени къ свѣтлости богопознаня, рано ранећи славимо тебе човеколюбче.

Морскій звѣръ Іону пророка, изъ утробе е изблювао онаквогъ истогъ каквогъ га е и примио, а Слово божие, примивши на себе плотъ нашу, родило се одъ Дѣве Маріе надироднымъ начиномъ. — И као што Сынъ Божій када е постао човѣкъ ние ништа изгубио одъ свога божества; тако е и мати нѣгова по плоти, остала и после рођеня Дѣва.

Младићи у побожности заедно воспитани, заповестъ неваљалу окротнога тиранина пренебрегли су, нити су се уплашили претнѣ да ће у ватру бачени быти; него у средъ пламена стоѣћи пояху: Боже нашихъ праотаца благословенъ еси.

Чуда надироднога слику представила е пећъ родатна у Вавилону, у нѣойзи неизгореше она три младића, а то бѣяше предзнаменованъ, да ће се Христосъ одъ Дѣве Маріе родити. Зато пѣвајући поймо: нека слави сва природа Господа, и нека га преузноси на вѣке.

Я видимъ тайну необичну и преславу: вертепъ постаде небо; Дѣва постаде престолъ херувимски; а ясле постадоше место у комъ е лежао Христосъ Богъ, кои се сместити нигдѣ неможе, врѣ е свагде и на свакоме мѣсту. Нѣга съ пѣсемама величаймо.

(Продужиће се.)

*) Пророци старо завѣтни у сликама представляјући Дѣву Марію, називаю е горомъ, и ладовнымъ лугомъ (чаща, значи честаръ, густа шумица.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженъ.)

15.

„Има ученихъ и разумнихъ людѣй, кои се недрже вѣре християнске.“

Па шта изъ тога слѣдуе? Драгѣй мой! То не говори ми найманѣ у твою користь. — Зарадъ тога да когодъ постане добрымъ християниномъ и да добие сдѣ Бога даръ вѣре, неште се многа свѣтска наука, неште се свагда ми оно што у свѣту називаю разумомъ и оштроумивмъ; него се иште пре свега поштено, чисто, смирено, покорно и на свако добро склонѣно срце. — Но то е башъ чега обично немаю они учени люди, кои се вѣре одричу.

Нѣки одъ таковихъ наученика удублѣни су сасвямъ у своя физична, математична, астрономична занимања, тако да имъ ни на умъ непада помисао на Бога и на свою душу. Они су што се вѣре тиче највеће невѣже и незналице, пакъ зато нису кадри судити о вѣри, исто тако као што ние кадаръ судити глувакъ о музики, а слепцацъ о бояма и о светлости. Има на жалость, особито у нашемъ народу, токорее наученихъ людѣй, кои ми толико о вѣри незнаю, колико дете одъ 10 година што се изъ катихизиса учи. Кои се на рѣчи оваковогъ слепца у вѣри ослѣпя, тај съ њиме заедно по помрчини блудити мора.

Често бива да се научени люди погорде на оно нешто мало знаня што га имаю, и у гордостѣ својој усуђуо се слабачкимъ своимъ разумомъ говорити противъ Бога и божиегъ слова, само зато да ихъ свѣтъ за врло учене држи. Јдвѣ люди, до чега ми васъ неке гордостъ и суета ваша довести! Та башъ

съ те гордости ваше лишени сте праве светлости, кою Богъ оныма дав кои су чистога срдца.

Учени и тако названи разумни люди, ако у себи вѣре немаю, есу врло често отдани злимъ страстима, и разврату. Пакъ знаюћи да е угађанъ страстима противно Христовой науци, а желећи и при страстима остати, и себе предъ свѣтомъ оправдати, постаю противници истини Божіой.

Међутимъ нема међу ученимъ людма толико невѣрника, као што се обично мисли, а и они кои су по већој части осећаю потайно у срдцу своме нагонъ къ вѣри, кои се у самртномъ часу силно проявлюе. Оваковима принадлеже и нека знаменита лица изъ школе Волтерове, као што су: Монтекие, Бюфонъ Лагарпъ и т. д.

Самъ Волтеръ, када се у Паризу разболио, на мѣсець дана предъ смртъ заповедио е да му дозову свештеника. Но наскоро опасность живота прође, а съ нѣмъ прође и страхъ Божіи, и тако свештеникъ nebude пуштевъ. Болестъ се поврати, и Волтеръ по сведочби лѣкара што га е лѣчио, пошлѣ по други путъ по свештеника; алъ безбожни другови кои у првый махъ не быяху кодъ Волтера, садъ су непрестано око нѣга стаяли нехотећи къ нѣму свештеника пустити, те тако Волтеръ безъ добивеве последнѣ утехе у најлюћимъ мукама и трзанию савести скоча се.

Исто тако другъ и ученикъ Волтеровъ Даламбертъ желио се на самрти исповѣдати, али притомни безбожници, кое тада филозофима називаху, нису му то допустили, него су безпрестанка съ највећимъ позоромъ бдили око нѣга само да му свештеникъ приступити неможе. Еданъ одъ тыхъ безбожника рекао е после: „Но да смо га были на само оставили, то бы се онъ ва цело пореметио и христијаниномъ постао.“

Кадъ е тако неосновано и непостояно невѣрство коловѣжа незнабожачкихъ и безбожничкихъ, да како стварь съ другима тога рода людма стои? — Вѣруй ми драгій мой, мало врло, мало има право ученыхъ людій, коихъ се наука съ вѣромъ слагала небы, и кодъ коихъ е невѣрность дубоко укоренѣна. Напротивъ многовише има правыхъ ученыхъ а притомъ добродѣтельныхъ людій, кои осеѣаху да имъ е вѣра найвеѣа потреба, и кои ю као светиню свою почитоваху.

Нетреба да ти говоримъ о дивнымъ мудрацима и учителыма, какви су были: Атавасіе Великій, Амвросіе, Васіліе Великій, Григоріе Богословъ и Іоаннъ Златоустъ и Іоаннъ Дамаскинъ. Има и у нашемъ столеу много славныхъ мужава, кое вѣра христьянска, своимъ сыновима назива. Драгій мой, ютромъ пре него што те обузму страсти, узми какву свету црквену књигу и поучивъ се у нѣой увѣриѣнешъ се да се вѣра са ученошју найболѣ слаже, и да су они учени люди, кои вѣре немаю, текъ жутоклюни полетарци у озбиљнымъ наукама, наспрамъ оныхъ вретныхъ и вѣре пуныхъ мужава и умнихъ светилника васелѣнскихъ. —

(Наставиѣ се.)

Искупујте време!

Развѣянъ, изображаванъ управљанъ младога човѣка къ полезномъ и дѣятелномъ христьянскомъ животу, то е посао народне школе. Поштению, разборитости, вѣри, любви, мудрости и свима врлинама христьянскимъ и граѣанскимъ почетакъ е и заметакъ у дому родительскомъ, али моѣно и цѣлсходно негованъ свега тога спада у школу. Искуствомъ е осведочено, да одъ вая-

ности учителѣве одъ реда доброгъ запта и одъ паметногъ начина предаваня нейвеѣма зависи правый успѣхъ и напредакъ ученика! Науке, навика, и учителѣво владавѣ есу сѣмена, коя се у душу и у срдце дѣтинѣ сѣю, да тамо расту и временомъ плодъ принесу.

Одъ добре и у свое време ураѣене сѣтве веома много зависи будуѣа жетва. Исто тако одъ средства, коя се при изображаваню дѣце употреблюю, много зависи послѣдице тога изображаваня. Особито пакъ има се учитель обзирати на време, има пазити на време школско, и савестно га има на изображаванѣ своихъ ученика употреблявати.

Време е капиталъ. Ако посмотримо, како се кратко текъ време за обучаванѣ дѣце одредити може, како су дѣца разумомъ слаба и неацка, и како одъ прве навике зависи понавѣше среѣа или несреѣа дѣчия; онда ћемо се увѣрити да е брижљиво и разумно употребленѣ времена у школи веома нужно, и да оно у дужность учителѣву спада.

Време е новацъ. Разуманъ човѣкъ штеди свой новацъ, ал' требало бы да јоштъ веѣма штеди свакиј учитель време, и да га на ползу своихъ ученика савестно употреби.

Савестно изпуняванѣ дужностей естъ плодъ живе вѣре и правога благочестія. Безъ вѣре и безъ одушевленя неможе се ништа валянога урадити на духовно нравственомъ полю.

Да бы християнски учитель, испунѣнъ живомъ вѣромъ и любви према Богу, дужности свое точно извршивати могао, чуждно е да се слѣдуюѣихъ опомене:

Пре свега валя започети обучаванѣ башъ онда кадъ прописаный часъ избия, а свршити валя опетъ у одреѣено време. Овдѣ е точность и уредность одъ свега найнуждния. Јоштъ бы валяло, да се учитель и пре од-

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ређеногъ школскогъ часа у школи нађе, те бы тако и на долазећу дѣцу мотрити могао, и сачувао бы ученике свое одъ многихъ ђачкихъ непристойностей, кое бываю кадъ су они заедно а на само безъ учителя остављени. Где учитель съ неколико минута касније у школу долази, ту се пола школскога времена изгуби; ту и сама дѣца неће на време у школу да дођу ма имъ се то колико заповѣдало; еръ примери обично насъ већма за собомъ повлаче, него речи и наредбе.

Но ако касно долазенъ учителъво у школу укора заслужуе; то му се исто тако нема у заслугу уписати кадъ дѣцу дуже одъ одређеногъ времена у школи задржава. Валя само пазити, како дѣца после два три часа школска, радо чекаю да желъный сатъ избие, па да се иде кући, и како сву волю и пажню изгубе, ако ихъ учитель преко тога рока 10 — 20 минута задржи. Тай дакле додатакъ школскога времена управо е губитакъ, съ коимъ се дѣца кваре. Но неваля опетъ ни то, да учитель раније изъ школе излази него што треба, и да жельно погледа на сате, хоћелъ већъ 11 или 4 избити. У дѣце е врло оштро око, па кадъ они еданнытъ опазе, да е учителю у школи не мило, и да едва чека да изъ нѣ изиђе; онда одма изгуби онъ у нѣховимъ очима право поштенъ, и они га несматраю више као добра пастира свогъ, него као наемника и невѣрнога радина, те тако у души омразе на нѣга, алъ у едно и сама се покваре.

(Наставиће се.)

Преступлѣнѣ и каштыга.

Деца Непокорности Преступлѣня пођоше едаредъ у светъ, да леба траже, еръ га кодъ куће неимаше. Али кудгодъ пролазаше, све пусто за нѣима остаяше, поля као опалѣна, шуме опустошене, нѣвие безъ рода,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

путови пуни змия и гуя, воздухъ пунъ густе магле и савуляга; толика клетва лежи на Непокорности и нъвиной деци Преступлѣнма.

Идући едаредъ се обазреше, па кога опазише за собомъ? Каштигу, која као пребиена едва вукући се опетъ за нѣма узастопце иѣаше. „Неѣнешъ насъ уватити“ повикаше ова невалялчадъ, и сташе бегати, алъ каштига викну за нѣма говорећи: бежите, бежите, алъ неѣте утећи, я ако и лѣгано ходимъ, икад-кадъ подоцне алъ опетъ известно доѣемъ“ и ово изрекавъ сустиже и увати ии.

Два житна влата.

Еданъ влатъ, комъ глава сасвимъ празна беше, поносећи се и вркочећи упита друга звогъ, кои пунъ класъ зрна имаѣаше: Како е то, да твоя глава тако ниско пада? То е зато одговори овај, ерѣ е пуна; а да е празна као твоя, био бы лудъ као и ты, и вркочио бы се као и ты.

Драго каменѣ.

Неки богати Кинезацъ поносаше се и вркочише са својомъ пуно драгимъ каменѣмъ изкиѣеномъ альиномъ; а еданъ лоше одевени Бонацъ имаѣаше обичай, кадгодъ би га на улици видео стати, и одъ главе до пете прегледавши га, до землѣ се поклонити, и најсрдачниѣ му на драгомъ каменю благодарити. Кинезацъ га гледаше неколико реда сасвимъ немарно, алъ едаредъ му се додѣя, и онда га упита: на чему ми благодаришъ, та я ти јошъ никадъ каменя непокло-

ни? То е истина, придода Бонацъ, алъ ми прилику даете драго каменѣ гледати, а друге радости ни ви одъ нѣга немате, нитъ има меѣтъ нами у томе погледу друге разлике до те, што ѿи вы вуѣи морате и чувати, и страшити се, да вамъ ѿи ко неукраде илѣ неотме, а я ни те бриге ни страа немамъ.

Правилно разделяванѣ реча.

(Една правонисна игра.)

И у разделяваню речи на слокове (као оно на краю линиѣ) праве деца многе погрешке. И одъ овогѣ ће се одучити следећомъ устменомъ игромъ. Учителъ задае свакомъ детету другу речъ, и пита: како бы ты ову речъ (на краю линиѣ у писму илѣ диктанду) на слокове разделио? Питано дете одговара, а сва остала пазе, да неби погрешку начинио.

Найпре задае лакше, после и теже речи; лакше су са два, теже са три и четири гласа у едномъ слогу. Задаваюѣи изговора ѿи съ почетка разговетно гласомъ на слоговима засецаюѣи, а после све слаблѣ, најпосле и неправилно засецаюѣи, да види колко су деца у правилности тврда, и онда ѿи пита: а како би се могло и неправилно разделити, како ѿошъ неваля и т. д. (види упутство за буквар. науке стр. 302 и 303. и 1 ѣзикосл. читанку стр. 149).

Са овомъ игромъ неколико реда учинѣно, научиће сва деца правилно разделявати, ако само учитель игру по правилама метода изтеризао буде.

Неколико примера за рачунѣ.

Европа има 115000 миља равнице а 53000 м брда, колико е то простора?

Найвеће европске висице: на пиренейскимъ планинама Пикъ Нету има 11500 стопа; на алпскимъ Монбланкъ 14700 ст. на апенинскимъ Етна 10200 ст. на балканскимъ Чардакъ 9000 ст. на карпатскимъ Айсталъ 8000 ст. колико е кои одъ когъ већи?

Дужине европски река: Уралъ има 510 миља, Дунавъ 380, Донъ 270, Волга 240, Дина 216, Темза 190, Емба 170, Райна 150, Рона и Вишля по 140, Лоаръ 130, Тао и Одра по 120, у колико е већи Дунавъ одъ свакогъ пособце? (Бил' умео то све и на карти наћи и показати?)

Азијатске висине: на Хималајскимъ планинама има Кинганчунга 26,400 стопа на паронамскимъ Хиндукъ 19000 ст. на кавкаскимъ Елбрусь 17000, на таурскимъ Араратъ 16000, Ливанъ има 9000, Синай 8000, Уралъ 5000 стопа, колика е разлика између ови и европски висина?

Дужине азијатски река: Јаңчекијангъ у Хинеской, има 720 миља, Ђисеј у Сибирии 700, а Лена 600 Амуръ у Моголској 590, Оби у Сибирии 580, Хоанго у Хинеской 570, Индъ у Индостану 490, Гангъ у Индији 420, Еуфратъ у Турској 370, каква разлика између ови и европски? (Покажи све ово и на карти.)

Висине американске: на кордилерама Аконканиа има 22000, Сехамъ 21000, а Чимборацо 20000 стопа. Које су и у колко виши а које мањи висови азијатски и европски?

Реке американске: Мисисипи има 890, Амазонъ 770, Макенци 530, Лаплата 480, Лоренцо 450. Које су одъ сви земни река највеће, и како би по реду величине долазиле?

Сва азијатска острова износе 72600, американска 4600, африканска 10500, европска 8800, аустралска 160,000 миља. Колико е то свега?

Европа износи 168800, Азия 882600, Америка 667600, Африка 544700, Аустралиа 160,000 □ миля, колико е то свега?

Велики Океанъ има $3\frac{1}{2}$, атлантски $1\frac{3}{4}$, Индски $1\frac{1}{3}$, и оба ледева мора $\frac{3}{4}$ милиона □ миля, колико е то свега простора воде? Колико е свега сува и воде на земљи? Колико е пута манъ сува?

У Европи има 296, Азиі 652, Африки 275, Америки 47, Аустралиі само 2 милиона люди, колико е то свега?

Одъ нѣи е 335 милиона Християна, (170 мил. римляна, 89 мил. протестаната и 76 мил. православни) 5 милиона Юда, 600 мил. Язичника, 160 мил. Мухамеданаца и до 200 мил. Незнабожаца.

Ѕзика и народа има у Европи 53, Азиі 153, Африки 115, Аустралиі 117, Америки 422. Колико е народа свега?

Єдна физикална игра.

Да се на врелой пећи танъиръ заледи.

Узми у еданъ танъиръ пуно снега, тури у нѣга шаку соли и измешай, поли горњи банакъ зелене илъ друге земляне вреле пећи водомъ, и стави тай танъиръ на то мокро место на пећъ; за неколико часа танъиръ ќе се на топлој пећи заледити, едва ћешъ га одчупати.

Како буде то? По закону физикалномъ: кадгодъ се тврдо тело у течно претвара, овде со и снегъ у воду, увекъ силну топлоту потребуе, а ту пограби изъ свое околинѣ, зато ова мрзло ладна остане.